

Azerbaycan Ekonomisi – 2024

Ulaştırma ve inşaat sektörleri ekonomik büyümenin başlıca itici güçleri oldu:

- Ham petrol üretimi, 2024 yılında 2023 yılına göre %3,6 oranında azalırken, Aralık 2024'te aylık bazda %2,8 artış gösterdi. Diğer yandan, doğal gaz üretimi 2024'te yıllık bazda %6,2 oranında yükselirken, Aralık 2024'te aylık bazda %4,8 artış kaydetti. İmalat sektörü yıllık bazda %2,2 büyürken, petrol dışı imalat %10,3 oranında artış gösterdi; petrol imalatı ise %11,0 oranında daraldı.
- Toplam ekonomi 2024 yılında %4,1 oranında büyüme kaydederken, petrol üretimi %0,3; petrol dışı sektör üretimi ise %6,2 oranında arttı.
- İmalat sektörünün toplam ekonomik büyümeye katkısı 0,1 yüzde puan (yp) oldu. İnşaat sektörü yıllık bazda %9,6 oranında büyüyerek ekonomik genişlemeye 0,6 yp katkı sundu. Turizm sektörü, yerli halkın yurt içi seyahatleri sayesinde %12,9 oranında büyüme kaydetti. Perakende ticaret sektöründe, petrol dışı kalemlerden oluşan gıda dışı segment yıllık bazda %6,3 oranında büyürken; gıda, içecek ve tütün ürünleri segmenti %2,1 oranında artış gösterdi. Gıda dışı ürünler arasında, elektronik (bilgisayar, telekomünikasyon ekipmanları ve baskı ürünleri) ve diğer ürünler sırasıyla %11,8 ve %7,2 oranlarıyla en yüksek büyümeyi kaydetti.

Enflasyon, Azerbaycan Merkez Bankası (CBAR) hedefinin üst bandının altında kaldı:

- Aralık 2024'te fiyatlar, bir önceki aya göre %1,0 oranında artış gösterirken, yıllık enflasyon %4,9 oldu.
- Tüketim sepetinde yer alan 525 ürün ve hizmetten %81,7'sinin (429 kalem) fiyatı yıllık bazda arttı; %12,2'si düştü, %6,1'inde ise değişiklik olmadı. Aralık 2024'te çekirdek enflasyon %4,4 seviyesine yükseldi.
- Tüketim sepeti bileşenlerine göre: Gıda fiyatları yıllık bazda %5,5, gıda dışı fiyatlar %2,4, hizmet fiyatları ise %6,3 oranında artış gösterdi. Bu bileşenlerin yıllık manşet enflasyona katkısı sırasıyla şu şekilde oldu: Gıda: 2,4 yp, gıda dışı ürünler: 0,6 yp, hizmetler: 1,9 yp. Toplam: 4,9 yp.

Elektrik Hariç Tutulduğunda Petrol Dışı İhracat %13,6 Arttı:

- 2024 yılında toplam ihracat yıllık bazda %21,7 oranında azalırken, ithalat ise %21,8 oranında arttı. Bunun sonucunda, dış ticaret fazlası %66,9 oranında düşerek 5.496 milyon USD seviyesine geriledi.
- Ham petrol satış miktarlarında azalma yaşanırken, doğal gaz fiyatları bu dönemde normalleşme eğilimi gösterdi. Doğal gaz satış miktarı geçen yılın aynı dönemine göre %3,2 azalırken, ham petrol satış miktarı %9,4 düşüş gösterdi. Ayrıca, petrol ve doğal gaz gelirleri sırasıyla %11,1 ve %38,5 oranlarında azaldı.
- İthalattaki artışın başlıca nedenleri olarak altın, makine-ekipman ve gıda ürünlerindeki ithalat artış öne çıktı.

- Taşıt araçları ve yedek parçalarının ithalatı yıllık bazda %15,2 azalarak 2,4 milyar USD seviyesine geriledi. Bu negatif büyümenin temel nedeni, uçak ve uçak aksamı ithalatındaki belirgin daralma oldu. Hibrit araçların ithalatı, adet bazında %85,8 ve dolar bazında %75,9 artarken, elektrikli araç ithalatı adet bazında %2,4 ve dolar bazında %2,9 oranında geriledi.
- Tekstil ürünleri ithalatı, yıllık bazda %1,2 oranında arttı. Kimyasal ürünlerin ithalatı, %0,2 oranında azaldı. Alt kalemlere bakıldığında, bu düşüşe en büyük katkıyı ilaç ürünleri (%9,5↓) ve inorganik kimyasallar (%11,6↓) yaptı. Buna karşılık, deterjanlar (%7,1↑) ve organik kimyasallar (%11,2↑) pozitif büyüme kaydetti.
- Gıda ürünleri ithalatı, %14,6 oranında artış gösterdi. Bu artışta, meyve (%31,1↑), süt ürünleri (%53,1↑) ve et ürünleri (%49,4↑) ithalatındaki yükseliş etkili oldu. Buna karşılık, tahıllar (%0,6↓) ve değirmencilik ürünleri (%38,7↓) toplam gıda ithalatına önemli ölçüde negatif katkı yaptı.
- Azerbaycan Merkez Bankası'nın (CBAR) döviz rezervleri, 2023 yıl sonuna göre %5,6 azalarak 10.959,5 milyon USD seviyesine geriledi.
- Stratejik döviz rezervleri ise %4,9 oranında artarak 71,0 milyar USD seviyesine ulaştı.

Kredi Büyümesi İstikrarlı Seyrini Sürdürdü; Sigorta Prim Artışını Hayat Sigortası Birikimleri Sürükledi:

- Aralık 2024 itibarıyla bankacılık sektörünün toplam aktifleri yıllık bazda %7,8 artarak 53,1 milyar seviyesine ulaştı. Bu artışta başlıca etkenler: Yatırım amaçlı menkul kıymetler (%31,9↑), krediler (%18,7↑) ve nakit varlıklar (%7,6↑) oldu. Buna karşın, merkez Bankası alacakları (%2,8↓), finansal kuruluşlardaki mevduatlar (%21,7↓) ve diğer bankalardaki hesaplar (%22,1↓) azaldı. Dolaşımdaki Merkez Bankası bonusu miktarı yıllık bazda %84,2 oranında azalırken, Hazine tahvilleri %46,7 oranında genişledi.
- Ticari kredi portföyü %17,2 oranında büyüdü. Bu büyümeye en hızlı katkıyı bireysel girişimcilere verilen krediler yaptı (%26,1↑). Tüketici kredileri %21,7 oranında artış gösterdi. Konut kredisi portföyü ise Aralık 2024 itibarıyla, bir önceki yılın aynı ayına göre %17,0 oranında büyüdü.
- Takipteki kredilerin toplam kredi portföyüne oranı %1,6 seviyesinde gerçekleşti; bu oran 2023 Aralık ayına göre 0,2 yüzde puan daha düşük. Karşılıklar toplamı 328,9 milyon ₺ seviyesine yükseldi.
- Aralık 2024'te toplam mevduat tabanı yıllık bazda %8,9 artarak 40,3 milyar ₺ seviyesine ulaştı. Vadesiz mevduatlar %1,9, vadeli mevduatlar ise %21,4 oranında artarak 16,9 milyar ₺ oldu. Finans dışı şirketlerin mevduatları %4,1, finansal mevduatlar ise %30,0 oranında arttı. Hanehalkı mevduatlarında yıllık bazda %13,2 oranında artış görüldü.

- Mevduat dolarizasyon oranı, 2023 sonuna kıyasla 1,4 yüzde puan azalarak %38,4 seviyesine geriledi. Vadeli mevduatların dolarizasyon oranı 3,5 yp düşerken, vadesiz mevduatların dolarizasyon oranı 0,6 yp azaldı. CBAR tarafından 2024 yılında satılan döviz miktarı 7.088,1 milyon USD oldu ve bu rakam geçen yıla kıyasla %79,3 daha yüksek gerçekleşti.
- Bankacılık sektörünün öz kaynak kârlılığı (ROE) Aralık 2024 itibarıyla %15,8 olarak gerçekleşti (2023 Aralık: %17,8). Bu oran, toplam net kârın Aralık 2024 öz kaynaklarına oranıyla hesaplandı. Kârlılıktaki artış, hem faiz gelirleri hem de faiz dışı gelirlerdeki artıştan kaynaklandı; giderler ise bu artışı dengeleyici seviyede kaldı. Faiz gelirleri yıllık bazda %13,7 arttı. Faiz dışı gelirler ise %25,4 oranında yükseldi.
- 2024 yılında toplam sigorta primleri yıllık bazda %10,7 artış göstererek 1.353,2 milyon seviyesine ulaştı.
- Hayat sigortası primleri, toplam primlerin yarısını oluşturdu; bu oran içinde birikimli hayat sigortası ürünlerinin payı %44,3 oldu. Birikim ürünleri, hayat sigortası primlerindeki büyümeyi sürükleyerek %16,7 oranında arttı.
- Hayat dışı sigortacılık primleri ise %4,4 büyüme gösterdi. Bu büyümede hem isteğe bağlı (%7,2↑) hem de zorunlu (%0,5↑) branşlar pozitif katkı sundu.
- Oto sigortası segmentinde; isteğe bağlı sigorta primleri %20,3 artarken, zorunlu oto sigortası primleri %1,9 oranında geriledi.
- İsteğe bağlı sağlık sigortası primleri, yıllık bazda %1,7 oranında artış gösterdi.

12 Mart 2025'te Azerbaycan Merkez Bankası (CBAR), Politika Faizini %7,25'te Sabit Tuttu:

- Faiz koridorunun alt bandı %6,25, üst bandı ise %8,25 seviyesinde sabit bırakıldı.
- Bu karar, gerçekleşen ve tahmin edilen enflasyonun hedef aralığında ($4\pm 2\%$) kalması ve makroekonomik eğilimlerin analizine dayanılarak alındı.
- CBAR, yıl sonunda devlet hesaplarındaki düşüşün bankacılık sektöründeki likidite üzerinde olumlu etkide bulunduğunu belirtti.
- Şubat 2025'te CBAR, para politikasının operasyonel çerçevesini güçlendirmek amacıyla bazı düzenleyici değişiklikler uygulamaya koydu:
- Bir günlük vadeli mevduat imkânı ve ters repo işlemleri için vade, 24 saatten geceme (overnight) süresine çevrildi. Ayrıca, bono ihalelerinde asgari katılımcı sayısı şartı kaldırıldı.
- CBAR, jeopolitik gerilimler ve ticaret savaşları kaynaklı uluslararası emtia piyasalarında yaşanabilecek fiyat oynaklıklarının, enflasyonist baskı yaratabilecek bir risk unsuru olduğunu vurguladı.
- CBAR'a göre, özellikle küresel ölçekteki yüksek belirsizlik, döviz kuru dalgalanmaları ve bazı ülkelerdeki gümrük tarifesi artışları gibi etkilerin değerlendirilmesi, faiz koridoru parametrelerinde değişiklik yapılmadan önce beklemeyi gerekli kılmaktadır.

- Yurtiçi enflasyonist riskler arasında ise, kamu harcamalarındaki artış ve toplam talepteki aşırı büyüme öne çıkmaktadır.
- Bir sonraki faiz kararı, gerçekleşen ve tahmin edilen enflasyon oranları ile iç ve dış risk faktörlerinin dinamikleri dikkate alınarak verilecektir.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

